

Iveta Rēdliha

vēl viena dziļa

ieelpa

Apturējis mašīnu pie pirmās daudzstāvu ēkas, vīrietis iemetās kāpņu telpā un, mirkli ļāvis acīm pierast pie tumsas, cik vien klusu iespējams, lavījās augšup pa betona kāpnēm. Satraukumā nosvīdušās plaukstas slīdēja uz pelēkajām dzelzs margām, kājas pinās, un vīrietis klupdams steidzās aizvien augstāk, lai tiktu bēniņos. Sirēnu spalģā gaudošana tuvojās, iesēdama bēglī aizvien jaunas šausmas par nenovēršamo. Aizelsies viņš skrēja, lecot pāri vairākiem pakāpieniem vienlaikus, līdz atkal paklupa. Smagi elsodams, vīrietis pieslējās kājās un, pirms atsāka bēgšanu, nevilus pievērsa uzmanību liftam, kas apstājās tajā pašā stāvā, kurā pašlaik atradās viņš. "Esmu notverts!" Paniskas bailes draudēja pārmākt veselo saprātu. Vīrietis noskurinājās un, saņēmis sevi rokās, nolēma stāties pretī vajātājam, paļaujoties uz saviem spēkiem un cerot, ka tomēr radīsies iespēja izdzīvot.

Bezbailīgs un gatavs cīņai, upuris iznāca gaismā un, brīdi raudzījies uz kāpņu telpā stāvošo cilvēku, spēra drošus, izaicinājuma pilnus soļus pretī savam glābiņam.

Prologs

1988. gada 2. oktobris

Dienvīdkoreja, Seula

– Nu ko, Fransis, tad uz atvadām?

Apaļvēderaina, balta stikla pudele ar šauru kakliņu, apgleznota ar *hanguļ* zīmēm, kas veidoja dienvīdkorejiešu nacionālā degvīna “*Andong Soju*” nosaukumu, atradās neliela galdiņa vidū. Piepildījis drauga glāzi ar šo caurspīdīgo, dzidro grādīgo dziru, Aleksks ielēja arī sev. Tas ļoti līdzinājās pašmāju šņabim, tomēr, darinātam no rīsiem, tam piemita eksotiska, nedaudz saldēna garša un 45 grādu stiprums. Abi vīrieši iztukšoja savas glāzes.

– Tas izklausās sentimentāli. Žēl, jau pēc dažām stundām būs spēļu noslēgums.

– Forši, ka šajā laikā esmu ieguvis tik labu draugu no eksotiskās Āfrikas. Jau tādēļ vien bija vērts šeit pabūt. – Aleksks nedaudz saminstinājās, jo juta alkoholu atraisām mēli, un izrunātais paša ausīm izklausījās pārlietu salkans. “Galvenais – nepārspīlēt,” viņš apņēmas.

– Par to draudzību pilnīgi noteikti ir abpusēji! – Fransiss piekrita. – Vispār tu mani fascinē, Aleks! Divdesmit piecos gados zināt deviņas valodas – tas patiešām ir neticams talants.

– Ko tu poliglotam padarīsi! – uzrunātais atteica perfektā angļu valodā un iesmējās.

– Kāpēc tu apgūsti valodas?

– Brīvības dēļ.

– No kā?

– No valsts, ikdienas rutīnas un galu galā pašam no sevis. Arī iepazīšanās ar tevi un mūsu saruna – tā ir brīvība.

– Apbrīnojami! Tu esi tik vienkāršs un atklāts cilvēks, ka nemaz neizskaties pēc ģēnija.

– Paldies tev, draugs. Tātad labi maskējos, – Aleksks ironiski atjokoja.

– Tev būtu jābūt augstprātīgam, taču tu tāds neesi, – Fransiss paskaidroja.

– Zini, patlaban esmu parasts čalis, kas iedzer kopā ar jaunu draugu un parunājas par interesantām lietām, piemēram, par olimpisko spēļu atklāšanas ceremoniju, – Aleksks mērķtiecīgi mainīja tēmu.

– Kad korejieši nosvinēja tos nabaga baložus?

– Jā, zvēru, ka no vietas, kur tobrīd atrados, varēju sajust degušas gaļas smaku.

– Tas bija baisi. Žēl rīkotājus, tomēr izskatās, ka šīs spēles arī dažiem sportistiem beigsies nepatīkami. Dzirdēji baumas par pirmo vietu sprintā?

– Sasodīta būšana! Tagad Benam Džonsonam par dopinga lietošanu noteikti anulēs ne tikai zelta medaļu, bet arī uzstādītos pasaules rekordus.

– Tādā gadījumā zeltu atdos Karlam Lūisam, kurš arī, starp citu, nav svētais.

– Skaties vēl, pēc laika lasīsim avīzēs virsrakstus: “1988. gada vasaras olimpiskās spēles Seulā tiek pasludinātas par visnetīrākajām olimpisko spēļu vēsturē”. – Aleksks dzīvelīgi žestikulēja, un abi sarunbiedri sāka smieties.

– Visticamāk, tā arī būs, – Fransiss atbildēja, bet tad balss intonācija kļuva nopietna. – Zini, kas mani kaitina? Tas, ka esmu pārlietu godīgs. Mana dzīve sastāv tikai no treniņiem, nekas nav par to svarīgāks. Skrienu pāri saviem spēkiem, un kāds ir rezultāts? Es nespēju kvalificēties pusfinālam!

Aleksks bija gandarīts par Fransisa nomākto garastāvokli. Viss ritēja pēc plāna, un viņš atkal piepildīja divas glāzītes ar “*Andong Soju*”. Abi vīrieši sinhroni tās pacēla pie lūpām, taču vēl nedzēra. Aleksks teatrāli piecēlās kājās un izteiksmīgi ierunājās:

– Mana kārta teikt tostu. Tātad, ievērojot un visnotaļ cienot korejiešu tradīcijas, es vēlos pacelt šo glāzi par tevi, mans afrikāņu draugs, un

novēlēt, lai nākamajā olimpiādē tu ne tikai kvalificētos finālam, bet arī kļūtu par godalgotu medaļnieku!

Glāzes tika saskandinātas un vienā malkā iztukšotas. Saviebušies jaunie vīrieši izpūta gaisu un steidzīgi uzkoda pa gabaliņam konservēta ananasa.

– Tev šķiet, ka es varētu iegūt medaļu godīgā ceļā?

– Protams, – atkal apsēzdamies, nevilcinoties atbildēja Alekss.

– Nezinu gan. Pēc mana snieguma pašam vairs tā nešķiet. Es sevi pievilu, netikdams pat pusfinālā. Tas ir kauns, ka...

– Nē, Fransis, – Alekss viņu pārtrauca. – Kauns būtu tad, ja tu nebūtu centies sasniegt mērķi. Ja nebūtu strādājis un virzījies uz to, ko patiesi vēlies, cerēdams, ka viss notiks pats no sevis. Lūk, tas būtu kauns! Tomēr tu paveici lielu darbu pats saviem spēkiem. Okei, tev neizdevās tikt tālāk par ceturtdaļfinālu, bet varbūt tas nemaz nav tik slikti.

– Kādā ziņā?

– Varbūt šis zaudējums nostrādās par stimulu pierādīt sev, ka vari triumfēt. Tu tagad aizlidosi mājās un turpināsi trenēties, kļūstot vēl ātrāks un pārlicinošāks sprinteris, lai pēc četriem gadiem atgrieztos jau kā uzvarētājs.

– Domā? – Melnādainais vīrietis neapzināti iztaisnoja muguru. – Tev šķiet, es to varētu?

– Bez šaubām, Fransis. Palūkojies uz sevi! Tu esi spēcīgs, atlētisks, mērķtiecīgs čalis. Tu esi sportists ar lielo burtu. Tas pat ir labi, ka šoreiz neuzvarēji.

– Labi?

– Skaidrs, ka labi! Iedomājies tikai: ja tu būtu noskrējis ātrāk par citiem un ieguvis kāroto zelta medaļu, vai tevī aizvien dzīvotu lielais mērķis iekļūt nākamajā olimpiādē, lai atkal iegūtu pirmo vietu?

– Domāju: jā, man būtu mērķis. – Fransiss atkal sašļuka.

– Protams, būtu, – Alekss turpināja. – Bet vai tik spēcīgs kā pašlaik? Vai tad tas nav brīnišķīgi, ka tev aizvien ir uz ko tiekties, jo neesi sasniedzis pilnību ar pirmo piegājienu?

– Būtu bijis lieliski sasniegt pilnību uzreiz, tomēr... tavos vārdos ir zināma loģika. Varbūt šī patiešām ir laba sagatavošanās nākamajam

posmam, tikai nu es trenēšos vēl niknāk nekā jebkad agrāk.

– Tu uzvarēsi! Esmu simtprocentīgi pārliecināts, ka tev izdosies.

– Aleks, tev ir taisnība, es to patiešām spēju. Man ir pilnīgi skaidrs, kādā virzienā jāstrādā.

– Pareizi! Neiesi jau grāvjus rakt, vai ne?

Saruna nemanot bija ievirzīta vajadzīgajā guļtnē, un Alekss atkal satvēra balto pudeli, salēja abiem pilnas glāzes un vienu pasniedza savam jauniegūtajam draugam.

– Tieši tā, vēl par ātru doties uz dimantu raktuvēm laimi meklēt. Es nepadošos un turpināšu iesākto!

“Bingo!” Alekss nopriecājās.

Abi atkal saskandināja un izdzēra glāzes tukšas, tikai šoreiz konservēto ananasu uzkoda vienīgi melnādainais vīrietis, jo otrs, tēlodams aizrīšanos, klepoja. Daudzīdams sev ar dūri pa krūtīm, Alekss aizgūtnēm jautāja:

– Ko tu teici par raktuvēm? Kādi dimanti?

Fransiss izbrīnā ieplēta acis.

– Ko? Tu nezini par dimantu raktuvēm?

– Neko neesmu dzirdējis.

– Ak Dievs, visā pasaulē taču par tām runā!

– Nē, goda vārds, Fransis, man tā ir pirmā dzirdēšana. Tu jau droši zini: Padomju Savienībā – kā mucā turēts, pa spundi barots un tādā garā.

– Labi jau labi. Vai gribi, lai pastāstu?

– Uz priekšu!

– Nujā, Sjerraleone ir baigi slavēta ar savām bagātākajām dimantu ieguvēm. Tomēr tā slava neslēpjas vienīgi faktā, ka mums ir dimanti, bet gan tajā, ka tie ir samērā viegli pieejami jebkuram cilvēkam, kurš tos vēlas meklēt.

– Kā tu to domā – jebkuram?

– Tieši tā! Redzi, Sjerraleone no citām šo dārgakmeņu valstīm atšķiras ar dimantus saturošās grants diezgan seklo atsedzi. Vārdu sakot, citās valstīs vajag lielu piķi un dārgu tehniku, lai tiktu līdz dimantiem saturošo iežu slānim, turpretī pie mums tos var atrast ar visparastāko lāpstu. Citreiz pat

to nevajag, jo spēcīgu lietavu laikā zemes virskārtā veidojas izskalojumi, un gadās, ka tad cilvēkam tikai jānoliecas un dimanti jāpaceļ.

– Kā tad! Tikai jāpaceļ!

– Diezgan neticami, jā... – Fransiss piekrītoši pamāja ar galvu. – Taču tā ir patiesība.

– Paklau, bet tad jau jūs visi esat stāvus bagāti, – Alekss tēloja muļķi.

Pāri istabai nogranda dārdoši smieklī, kas nerimās kādu brīdi, līdz tumšādainais vīrietis slaucīja no acīm izsprāgušās asaras.

– Tu esi superīgs! – Viņš pamazām nomierinājās un, ievilcis dziļu elpu, turpināja: – Mēs jau gribētu gan būt turīgi, bet... diemžēl tā nenotiek.

– Kāpēc? Jūs peldaties dārgumos.

– Nē taču! Lai cik viegli arī izklausītos, tomēr pat visniecīgākā dimanta atrašanai ir nepieciešama neticama veiksmē. Tu vari iztērēt kaudzi naudas, ieķīlāt pilnīgi visu, kas tev pieder, nomādams kādu akru vai pat vairāk zemes dārgakmeņu meklēšanai, tomēr neatradīsi nevienu pašu dimantu līdz mūža galam.

– Tu tikko teici, ka to ir daudz.

– Jā, arī zivju upē ir daudz, bet vai tāpēc tu dabūsi bagātīgas vakariņas?

– Pagaidi! – Alekss ar žestu lūdza vīrieti ieklausīties. – Tātad, ja es aizbraukšu uz Sjerraleoni, noīrēšu akru zemes un rakšu dienu un nakti, tas negarantē, ka es atradīšu dimantus, vai tā?

– Pareizi.

– Un, ja nu es saku, ka gribu pamēģināt?

– Ko pamēģināt?

– Atrast dimantus.

– Tu?! – Fransiss cieši urbās Aleksam acīs. Brīdi paklusējis, pārdomādams tikko dzirdēto, viņš noteica: – Nē, vecīt, pat nedomā.

– Kāpēc?

– Tā sasodītā dimantu padarīšana ir sabeigusi dzīves neskaitāmiem cilvēkiem. Lielai daļai tas bijis pēdējais piedzīvojums viņu mūžā. Cilvēki zaudē visu, kas viņiem pieder, ieskaitot ģimeni, jumtu virs galvas, draugus un pat dzīvību. Dimanti ir lāsts, Aleks!

– Bet ir taču arī tādi dārgumu mednieki, kas tos atrod un kļūst bagāti, vai ne? – Alekss aukstasinīgi turpināja iztaujāt, izliekoties, ka nav saklausījis brīdinājumu.

– Tādi arī ir, taču to ir krietni mazāk... Tici man, tu negribi riskēt. – Fransiss vēlreiz vērīgi nopētīja pretī sēdošo vīrieti. – Savā dzīvē esmu redzējis daudzus šādus skatienus, kāds pašlaik ir tev, tomēr agri vai vēlu tie apdziest, un pārliecību par izdošanos nomaina vilšanās un sakāve.

Alekss raudzījās uz melnādaino vīrieti, kuru bija centies apstrādāt jau kopš mirkļa, kad ieradās Seulā.

– Labs ir, netirdīšu tevi vairs par dimantiem. Taču gribu, lai tu man ko apsoli.

– Visu, ko vēlies, Aleks! – Fransiss pasmaidīja.

– Ja pienāks tāda diena, kad es ieradīšos Sjerraleonē laimes meklējumos, tu man palīdzēsi visu nokārtot.

– Es tev apsoli, draugs. Tomēr ceru, ka tāda diena nepienāks – tevis paša labā.

“Uz drīzu tikšanos,” Alekss pavīpsnāja un piekrītoši pamāja ar galvu.

1. daļa

Alekss

1988. gada oktobris

Latvija, Rīga

Jaunākais leitnants satraukts staigāja šurpu turpu pa uzgaidāmo telpu. Dzeltenīgās sienas pastiprināja gaismu, kas no lielā, pilsētas putekļiem notraipītā loga krita uz pleķainā parketa. No gaidāmās tikšanās bija atkarīgs tik daudz, ka vīrietis kļuva aizvien nervozāks. Viņš apstājās un drudzaini palūkojās uz sienām, meklējot pulksteni. Pagājušas jau divdesmit trīs minūtes, kopš viņš te ieradies, taču uz pārrunām kā netiek, tā netiek aicināts. “Kas tajā kabinetā notiek?”

Piepeši durvis pavērās, un tajās parādījās gara, slaida sieviete ar ciešā mezglā saņemtiem matiem.

– Biedrs Jevgēņijs Borisovičs jūs jau gaida.

– Paldies. – Alekss galanti paklanījās un, vēl aši uzmetis vērtējošu skatienu sievietei, kuras acīs un smalki veidotajos sejas vaibstos nebija lasāmas nekādas emocijas, iegāja kabinetā.

Labi koptais parkets zem kājām nedaudz iečīkstējās. Pie pretējās sienas atradās masīvs rakstāmgalds, aiz kura sēdēja brangs vīrietis. Tumšpelēki, iesirmi mati kuplā ērkulī klāja galvu. Platā seja bija dziļu grumbu izvagota.

– Caune! – nogranda telpā.

– Labdien, Jevgēņij Borisovič, – uzrunātais sveicināja.

– Jā, jā, diena pagaidām laba. Nesabojā to! – bargā paskata vīrietis dusmīgi atcirta.

– Khm... pacentīšos.

– Labi, pietiks! Runā!

Alekss saņēmās. Lai tiktu uz Rietumāfriku, bija jābūt pārliecinošam. Uz spēles likts dzīves mērķis.

– Viņš neko nezina.

– Ko?! – Jevgēņijs Borisovičs iebļāvās. – Tas ir viss?

– Savā ziņā jā.

– Tu mani par muļķi uzskati? – Kļūstot aizvien niknākam, resnā vīrieša seja koši pietvīka.

– Jevgēņij Borisovič, jūs mani pārpratāt. Neesmu uzzinājis to, ko vajadzēja, jo vīrietis, kuru likāt izspiegot, neko par to nezina, bet...

– Kāds vēl “bet”?! Varbūt nebija atrasta pareizā pieeja un pieļauta nozīmīga kļūda?

– Ja vien jūs mani uzklausītu...

– Nepārtrauc!

Pavēle stindzināja. Alekss ļāva viņa ļaunajam skatienam durties sevī, gaidot, kad priekšnieks nomierināsies.

– Jevgēņij Borisovič, es varu iegūt krietni vērtīgāku informāciju, – Alekss nosvērti ierunājās.

– Ko tu piedāvā?

– Fransiss neko nezina par sava tēvoča darbavietu un jēlkādiem dokumentiem.

– To es jau sapratu.

– Tomēr, ja vien varētu aizlidot uz Sjerraleoni, es iegūtu interesējošo informāciju.

– Ak tad tev paceļot sagribējās, ko? Par maz esi iztērējis valsts līdzekļus?

– Jevgēņijs Borisovičs aplusa un ar pirkstu galiem pamasēja deniņus. Vairākas reizes skaļi ievilkdams un izpūzdams gaisu, viņš beidzot mierīgi paskatījās uz Aleksu.

– Labi, sāc visu no sākuma. Un šoreiz centies mani kārtīgi ieinteresēt.

– Klausos, Jevgēņij Borisovič!

Melošana Aleksam padevās ārkārtīgi labi, un viņš to uzskatīja par vienu no saviem izcilākajiem talantiem. Jaunais vīrietis bija nesatricināmi pārliecināts: ja vien prot melot tik labi kā viņš, tas noteikti ir jādara. Manipulēšana sava labuma gūšanai sagādāja baudu.

Patiesībā nebija nekādas laboratorijas, un Fransisam nemaz nebija tēvoča. Acīmredzot iestādes darbinieki bija pieļāvuši kļūdu personas datos,

bet pagaidām to vēl neapzinājās, un tas savukārt nostrādāja par labu Aleksam. Tomēr, ņemot vērā šo darbinieku pietiekami augsto profesionalitātes līmeni, misēklis drīz tiks pamanīts. Bija zibenīgi jāizmanto šībrīža izdevība, atliek tikai piekoriģēt faktus, notikumus un informāciju.

– Tātad Seulā jūs mani izmitinājāt blakus Fransisa istabai, un man, sekojot jūsu precīzajām norādēm, izdevās nodibināt kontaktu ar minēto personu. Rīkojos stingri pēc protokola, un jau pēc dažām dienām vīrietis man uzticējās tik lielā mērā, lai es varētu viņu iztaujāt par laboratoriju. Fransiss atklāja, ka tēvocis patiešām tajā strādā, savukārt viņš pats neko precīzāk nezina.

– Ar to nepietiek! – asi iesaucās druknais vīrietis.

– Piekritu, taču man ir priekšlikums, kā varam uzzināt vairāk.

– Vai viņam nav radušās aizdomas, kas tu esi?

– Un kas tad es esmu? – Alekss pēkšņi izaicinoši iejautājās.

– Ceru, ka neesi to aizmirsis. – Priekšnieks savilka uzacis draudīgā lokā, veltīdams stāstītājam daudznozīmīgu skatienu.

– Kā gan es to varētu! – Alekss tēloja sašutumu, bet tad viltīgi piebilda: – Tomēr Fransiss mani pazīst kā parastu čali no Padomju Savienības. Turklāt viņam tas šķita aizraujoši – iepazīties ar kādu no sociālistiskās Austrumeiropas.

– Labi, labi. Tas, protams, ir ārkārtīgi skaisti un romantiski, bet ko man ar to visu iesākt?

– Jevgēņij Borisovič, atbilde ir gaužām vienkārša. – Alekss ieturēja dramatisku pauzi, kas kalpoja kā aizsegs paša sajūsmai. – Ļaujiet man aizlidot uz Sjerraleoni, un es jums sagādāšu pārsteigumu.

– Pārsteigumu man jau pietiek, Caune! Precīzu plānu!

– Palūgšu Fransisam, lai iepazīstina ar saviem radiem, to skaitā tēvoci. Ērtā brīdī uzprasišos ekskursijā uz laboratoriju. Ticiet man, ar jūsu norādījumiem un manu izveicību es iegūšu visu, kas nepieciešams.

Jevgēņijs Borisovičs, būdams pieredzējis augstākā ranga virsnieks, prata saskatīt to, ko citi neredz, – profesionālā “oža” nekad nepievīla. Viņš ļoti labi saprata nekaunīgo vīrieti, kam piemita neordināra domāšana, spēcīga intuīcija, kā arī slīpēta diplomāta spējas un jaunības diktēta ambiciozitāte.

Šī buķete padarīja jaunāko leitnantu par vienu no daudzsološākajiem aģentiem un vienlaikus par neprognozējamu brīvdomātāju.

Alekss zināja, ka Jevgēņijs Borisovičs viņu pašlaik lasa kā atvērtu grāmatu ar lieliem burtiem, taču tāpat viņš bija pārliecināts, ka kungam vienalga neizdosies uzminēt patiesību.

– Hmm... Caune... Jūtu, ka kaut kas te nav tīrs. Tu kaut ko slēp.

Taustošs skatiens rāpoja pa Aleksu kā pretīgs prusaks. Priekšnieks analizēja ne tikai sejas vaibstus, bet arī ķermeņa valodu.

– Jums tā šķiet? – jaunākais leitnants atvaicāja. – Vai tad tas vispār ir iespējams? Esmu pārliecināts, ka jūsu darbinieki, kas man sekoja kopš tā brīža, kad izkāpu no lidmašīnas, līdz tam mirklim, kamēr ienācu šajā ēkā, noteikti būtu pamanījuši, ja es kaut ko slēptu.

Druktais vīrietis, piemiedzis glāžainos redzokļus, atgāzās savā krēslā un, sakrustodams rokas uz krūtīm, turpināja cieši urbties Aleksā. Klusums ievilkās, tomēr arī pētāmais objekts nepadevās un ļāvās mēmajai provokācijai. Jevgēņijs Borisovičs šķībi pasmīnēja.

– Teicami nostrādāts, Caune, – viņš noņurdēja un, pastiepies uz galda pusi, nospieda skaļruņa podziņu uz lielā telefona.

[..]